

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากด้วยอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงนั้น สิ่งที่น่าประหลาดใจที่สุดคือความเจริญทางด้านวัตถุ ซึ่งยังมีมากขึ้นเท่าไรความเจริญทางด้านจิตใจดูเหมือนยิ่งลดลงไปเท่านั้น ข่าวสารข้อมูลหรือสารสนเทศ (information) เข้ามามีบทบาทอย่างมากและแพร่กระจายแทรกซึมไปอย่างกว้างขวางรวดเร็วทั่วทุกมุมโลก จนดูประหนึ่งว่าโลกไร้พรมแดน กระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าวนำมาทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดี ดังจะเห็นได้จากการแก่งแย่งชิงดีกัน การต่อสู้กันเพื่อความอยู่รอด ความเห็นแก่ตัวเห็นแก่พวกพ้อง การรับเอาเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเครื่องบำรุงบำเรอความสุขสนุกสนาน ในด้านการเสพและการบริโภคเข้ามามากมาย เช่น โทรศัพท์มือถือ เครื่องเล่นเกม สิ่งบันเทิงต่างๆ รวมไปถึงการเกิดค่านิยมใหม่ในกลุ่มเยาวชน ซึ่งได้แก่ การนุ่งน้อยห่มน้อยดูเป็นคนทันสมัย การใช้กระเป๋า รองเท้าและเสื้อผ้ายี่ห้อดังๆ แสดงถึงความมีรสนิยมสูง การโอ้อวดกันในที่สาธารณะ เป็นเรื่องของความศิวิไลซ์ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องโก้เก๋ เป็นต้น ผลของการไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าว หากตั้งรับไม่ทันก็จะถูกดูดกลืนเข้าไปในวังวนของการเสพและการบริโภคอย่างถอนตัวได้ยาก ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อการดำเนินชีวิตและเกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย ในขณะที่ผู้คนในสังคมมีความต้องการทางด้านวัตถุสูงขึ้น การแข่งขันชิงดีชิงเด่นในด้านต่างๆ ก็เกิดทวีขึ้นตามลำดับ อันเป็นผลให้สมาชิกในสังคมเกิดความเครียด เกิดความขัดแย้งในจิตใจ วิตกกังวล ก้าวร้าว ขาดการควบคุมตนเอง ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดทวีความรุนแรงมากขึ้น เยาวชนของชาติมีการกระทำที่ผิดกฎหมายมากขึ้น ฯลฯ

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนไทยที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งนับวันจะมากขึ้นทุกที จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันที่เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักและหาทางแก้ไข นับตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา และสถาบันอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะเยาวชนของชาติถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษยิ่งกว่าทรัพยากรอื่นๆ ทั้งหมด ในอันที่จะเป็นผู้สร้างสรรค์และพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสถาบันครอบครัว จะต้องมามีวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเยาวชนหรือนักศึกษาให้รู้จักใช้วิจารณญาณในการเลือกรับสิ่งที่ดีมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ซึ่งการตัดสินใจเลือกทำอะไรและละเว้นไม่ทำอะไรในแต่ละสถานการณ์หนึ่งๆ ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจและการใช้เหตุผล

เชิงจริยธรรมของนักศึกษาแต่ละคน ซึ่งสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงออก ในภาพรวม สถาบันการศึกษาต้องการสร้างนักศึกษาให้ถึงพร้อมด้วยองค์ความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว และถึงพร้อมด้วยคุณค่าของความดีงามเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข พร้อมทั้งทำคุณประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม ทั้งนี้ในด้านคุณภาพของคนในสังคมไทยนั้น รัฐบาลได้ให้ความสำคัญมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) และฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้เน้นความสำคัญของการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศด้วย โดยได้กำหนดไว้ในมาตรา 6 หมวดที่ 1 บททั่วไปว่า “มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ซึ่งจากนโยบายของรัฐและความต้องการของสังคมจะเห็นว่า มุ่งพัฒนาคนให้มีลักษณะ 3 ประการ คือ เก่ง - ดี - มีความสุข นั่นก็คือ การเป็นคนเก่ง หมายถึง เก่งคิดและเก่งทำ การเป็นคนดี หมายถึง มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี และการเป็นคนมีความสุข หมายถึง เป็นคนมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งจะปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์และสังคมได้ หรืออีกนัยหนึ่ง ควรจะเน้นเรื่องของความดีมาก่อนคือ สร้างคนดี - มีความรู้ - มีความสุข นั่นเอง ดังนั้นการวิจัยเรื่องการศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา จะเป็นแนวทางหนึ่งในการปรับปรุงหลักสูตรและหาวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมแก่นักศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเยาวชนแห่งชาติต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน
- 3) เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจกับนักศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

- 1) นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนมีความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมต่ำกว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ
- 2) นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ
- 3) นักศึกษาในสาขาวิชาด้านธุรกิจมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่านักศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ

1.4 นิยามศัพท์

จริยธรรม หมายถึง แบบแผนหรือหลักความประพฤติที่นักศึกษาพึงปฏิบัติ

ความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่นักศึกษามีความเข้าใจว่า การกระทำชนิดใดควรแก่การกระทำ และการกระทำชนิดใดควรแก่การละเว้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและหลักคำสอนของศาสนา

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่นักศึกษาใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเหตุผลที่ใช้ในการเลือกตัดสินใจกระทำ เกิดจากเหตุผลจงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้น ๆ การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่า ผู้ที่มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ และในทำนองเดียวกัน ผู้ที่มีระดับจริยธรรมในระดับเดียวกันอาจมีการกระทำที่แตกต่างกันได้เช่นกัน ทั้งนี้เกิดจากแรงจูงใจของแต่ละบุคคล

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน

สาขาวิชาด้านธุรกิจ หมายถึง สาขาวิชาในคณะ/สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ได้แก่ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัญชี การเงิน การตลาด การจัดการ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ธุรกิจระหว่างประเทศ

สาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านธุรกิจ หมายถึง สาขาวิชาในคณะศิลปศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

- 1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจเชิงจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษา 10 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวทิตะ ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความอดุสาหะ การประหยัดและการออมทรัพย์ รวมทั้งการเคารพผู้อาวุโส

2) ศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา โดยดัดแปลงจากแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's theory of morality development) ซึ่งในแต่ละสถานการณ์ที่เป็นประเด็นปัญหาทางจริยธรรม (moral dilemma) นักศึกษาควรเลือกตัดสินใจทำอะไรหรือไม่ทำอะไร และในการตัดสินใจเลือกการกระทำนั้นๆ มีเหตุผลอย่างไร ทั้งนี้โคลเบอร์กได้แบ่งประเภทของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้นตอนตามลำดับจริยธรรม คือ

ขั้นที่ 1 มุ่งหลบหลีกมิให้ถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และชอบทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือกว่า

ขั้นที่ 2 เลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาสู่ตน ความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 3 คล้อยตามคำชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ

ขั้นที่ 4 ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม จึงถือเป็นหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

ขั้นที่ 5 คำนึงถึงผลประโยชน์และความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมความต้องการของตนเองโดยเห็นแก่ความสำคัญของส่วนรวมมากกว่า

ขั้นที่ 6 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีลักษณะเป็นคุณธรรมสากลหรืออุดมคติ ถูกเป็น ถูกผิดเป็นผิด โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว การตัดสินใจล้วนมีจุดหมายปลายทางที่เป็นอุดมคติ

1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย

ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล แบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ได้แก่ ความรู้เชิงจริยธรรม ทศนคติเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ฯลฯ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะลักษณะทางจริยธรรมของนักศึกษาในด้านความรู้เชิงจริยธรรมและด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา เพื่อจะได้เป็นข้อมูลใช้วางแผนการปรับปรุงหลักสูตรในลักษณะต่อเนื่อง ทาวิธีการสอนจริยธรรมและจัดกิจกรรมพร้อมสื่อการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสม ในอันที่จะปลูกฝังและส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมแก่นักศึกษาตามเป้าหมายของการศึกษาของชาติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น